МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ

«КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ»

ЗАТВЕРДЖЕНО
Голова приймальної комісії
_____ М. Тріпак
_____2023р.

ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

для абітурієнтів, які поступають на навчання
за другим (магістерським) рівнем
спеціальності 051 «Економіка»

Розглянуто та затверджено
на засіданні кафедри
кафедри цифрових, освітніх та
соціо-економічних технологій
Протокол 2 від «11» квітня 2023 р.
В.о. завідувача кафедри
_____ О.М.Бачинська

м. Кам'янець-Подільський

2023р.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка 4

Складові програми для визначення фахових компетентностей вступників 5

Критерії оцінювання 26

Список рекомендованої літератури 27

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вступний фаховий іспит передбачає перевірку здатності вступника до опанування освітньо-професійної програми другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» кваліфікації магістр з економіки.

Питання вступного фахового іспиту відповідають освітньо-кваліфікаційній характеристиці та освітньо-професійним програмам випускників закладів вищої освіти III – IV рівнів акредитації, фаху (спеціальності) і побудовані з урахуванням знань, умінь і навичок якими повинен володіти фахівець за освітнім ступенем «Бакалавр», «Магістр» та освітньо-кваліфікаційним рівнем «Спеціаліст».

Вступний фаховий іспит проводиться у тестовій формі.

Завдання вступного фахового іспиту складається із 50 запитань.

Тестові завдання представлені 4 питаннями, що потребують обрання лише однієї відповіді із запропонованого набору варіантів.

Час виконання тестових завдань становить 90 хвилин.

Вірний варіант відповіді позначається у відповідній клітинці оціночного листа позначкою «+», наприклад:

№ запитання	відповідь			
	А	Б	В	Г
1	+			
2			+	
3				+
4		+		

«Економіка (мікро-, макроекономіка)»

Тема 1. Предмет і методи мікроекономіки

Мікроекономіка як складова економічної теорії. Предмет, концептуальні основи та методологія мікроекономіки. Предмет дисципліни. Суб'єкти та об'єкти економічних відносин на мікрорівні. Індивід. Домашнє господарство. Фірма.

Загальноекономічні та специфічні методи мікроекономіки. Метод порівняльного аналізу; граничний аналіз; позитивний та нормативний аналіз. Мікроекономічний інструментарій: графіки, лінійні та нелінійні залежності, математичне моделювання.

Мета, завдання і зміст дисципліни. Мета та завдання мікроекономіки.

Тема 2. Теорія споживацького вибору

Корисність і уподобання в економічній теорії. Економічні блага. Економічні потреби. Поняття корисності. Сукупна та гранична корисність. Функція корисності.

Закон спадної граничної корисності економічного блага. Процес споживання та динаміка зміни сукупної та граничної корисності. Закон спадної граничної корисності економічного блага.

Уподобання споживача. Побудова кривих байдужості. Карта кривих байдужості. Властивості кривих байдужості. Окремі випадки кривих байдужості. Поняття взаємозамінних благ, взаємодоповнюючих благ, нейтральних благ, благ з від'ємною корисністю. Гранична норма заміщення.

Бюджетне обмеження споживача. Модель можливого. Поняття нахилу бюджетної лінії. Вплив зміни доходу споживача, системи оподаткування, субсидій, квот тощо на положення бюджетної лінії. Зміна цін та її вплив на бюджет споживача.

Рівновага споживача: економічна, алгебраїчна та графічна інтерпретація. Вибір оптимального споживчого кошика. Методи знаходження точки рівноваги.

Тема 3. Аналіз поведінки споживача на ринку товарів

Реакція споживача на зміну доходу. Крива «дохід-споживання». Функція попиту від доходу: крива Енгеля. Поняття нормальних благ та благ нижчої споживчої цінності. Функції Торнквіста.

Реакція споживача на зміну цін товарів. Крива «ціна-споживання». Крива індивідуального попиту. Поняття звичайних благ та благ Гіффена.

Ефект заміни та ефект доходу. Вплив ефектів за Слуцьким та за Хіксом. Рівняння Слуцького. Взаємодія ефектів заміни та доходу.

Прийняття рішень в ситуаціях з ризиком. Невизначеність та економічний ризик. Умови схильності та несхильності споживача до ризику. Ризик та ефективність економічних рішень.

Тема 4. Ринковий попит та пропозиція. Теорія еластичності

Попит та закон попиту. Ринковий попит як сума індивідуальних попитів (означення, побудова графіків). Закон попиту, функція попиту, крива попиту. Зміна попиту та зміна обсягу попиту, фактори зміни (економічний, алгебраїчний, графічний аналіз).

Пропозиція та закон пропозиції. Функція пропозиції, крива пропозиції. Зміна пропозиції та зміна обсягу пропозиції, фактори зміни (економічний, алгебраїчний, графічний аналіз).

Взаємодія попиту та пропозиції. Поняття рівноваги, надлишку, дефіциту. Ринкова ціна та ціна рівноваги, обсяг рівноваги. Механізм встановлення ринкової рівноваги (павутиноподібна модель). Вплив зміни попиту та пропозиції на рівновагу, взаємодія змін попиту та пропозиції. Поняття надлишку споживача та надлишку виробника.

Практичне застосування аналізу рівноваги: встановлення мінімуму заробітної плати, стелі цін, податки, квоти та тарифи, державний та приватний сектор. Нецінове нормування дефіциту. Акцизні податки та максимізація акцизного збору.

Поняття «еластичності» для загального випадку. Еластичність попиту. Основні властивості еластичності. Оцінка еластичності зростаючої та спадної функції. Еластичність ступеневої функції. Дуговий метод розрахунку еластичності.

Еластичність пропозиції. Фактори впливу на еластичність пропозиції. Еластичність пропозиції за власною ціною блага, еластичність пропозиції за цінами факторів виробництва.

Тема 5. Теорія виробництва

Фірма як суб’єкт ринку та виробнича ринкова система. Фактори виробництва та їх класифікація. Мотивація поведінки фірми. Економічні періоди функціонування фірми та множина можливих комбінацій ресурсів. Миттєвий, короткотерміновий та довготерміновий періоди функціонування фірми.

Поняття та параметри виробничої функції. Виробнича функція як економічна модель технології, способи побудови виробничої функції (табличний, алгебраїчний, графічний). Основні властивості виробничих функцій.

Сукупний, середній та граничний продукт у короткотерміновому періоді: означення, графічний аналіз взаємного розміщення кривих. Закон спадної продуктивності факторів виробництва.

Двофакторна виробнича функція. Ізокванта та її властивості. Карта ізоквант. Гранична норма технічного заміщення. Границі заміщення факторів.

Зміна технології, зміна масштабу у довготерміновому періоді. Постійний, спадний та зростаючий ефект від збільшення масштабу виробництва.

Тема 6. Витрати і випуск

Поняття і види витрат. Економічний та бухгалтерський підходи до визначення витрат. Альтернативні витрати. Явні та неявні; внутрішні та зовнішні витрати. Нормальний прибуток як елемент витрат. Економічний та бухгалтерський прибуток.

Витрати виробництва у короткотерміновому періоді. Постійні, змінні, сукупні, середні та граничні витрати. Означення, графічний аналіз особливостей взаємного розташування та закономірностей зміни кожного з видів витрат, точки мінімуму та їх взаємне розташування. Закон зростаючих граничних витрат.

Витрати виробництва в довготерміновому періоді. Криві довготермінових витрат та їх види. Поняття ізокости: означення, побудова, властивості. Карта ізокост.

Рівновага виробника: вибір комбінації виробничих факторів за критеріями мінімізації витрат чи максимізації випуску. Рівновага виробника: графічна, алгебраїчна та економічна інтерпретації.

Тема 7. Ринок досконалої конкуренції

Поняття ринкової структури. Групи ринків: ринок досконалої конкуренції та ринок недосконалої конкуренції. Типи конкурентних систем.

Характерні риси ринку досконалої конкуренції. Досконало конкурентна фірма та умови її функціонування. Ринковий попит та крива попиту на продукцію фірми за умов досконалої конкуренції.

Сукупний, середній та граничний дохід фірми, їх графічне відображення. Граничний дохід та його співвідношення з лінією попиту на продукцію фірми.

Конкурентна стратегія фірми у короткотерміновому періоді. Максимізація прибутку. Дослідження умов прибутковості та збитковості фірми: графічний аналіз впливу ринкової ціни на взаємне розміщення кривих сукупних витрат, сукупного доходу та прибутку фірми – досконалого конкурента. Ринкова ціна та умови: прибутковості, беззбитковості, збитковості, повного згортання виробництва фірми (графічно). Пропозиція фірми та ринкова пропозиція.

Конкурентна стратегія фірми у довготерміновому періоді.

Ефективність ринку досконалої конкуренції.

Тема 8. Монопольний ринок

Модель чистої монополії та її характеристика. Поняття та ознаки. Природні, економічні, адміністративні та правові бар'єри монопольного ринку. Різновиди монополій: відкриті, закриті, природні. Монопсонія.

Монопольний ринок у короткотерміновому та довготерміновому періодах. Визначення монополістом ціни та обсягу виробництва (графічна, та алгебраїчна інтерпретація). Вплив на поведінку монополіста цінової еластичності попиту. Пропозиція фірми монополіста та особливості її формування. Цінова дискримінація. Рівновага фірми-монополіста у довготерміновому періоді.

Економічні наслідки та соціальна ціна монополії. Державне регулювання монопольної діяльності, антимонопольна політика.

Тема 9. Олігополія та монополістична конкуренція

Олігополія: сутність та основні ознаки. Показники концентрації ринку. Основні причини існування олігополії. Різноманітність олігополістичних структур, загальна взаємозалежність і складність аналізу поведінки підприємства на ринку. Дуополія: суть моделей Курно та Бертрана.

Олігополістичне ціноутворення. Моделі олігополістичного ціноутворення: цінова війна та її наслідки; картель та легальні угоди; таємні та мовчазні змови (лідерство у цінах). Модель ламаної кривої попиту. Ціноутворення за методом: «витрати плюс». Основний зміст нецінової конкуренції.

Олігополія та економічна ефективність. Науково-технічний прогрес за умов олігополії. Економічні наслідки олігополії. Державне регулювання олігополії.

Сутність та основні риси ринку монополістичної конкуренції: ознаки та умови функціонування. Ринкова поведінка монополістичного конкурента. Максимізація прибутку. Цінова політика фірми. Короткотермінова та довготермінова рівновага фірми (графічна інтерпретація).

Сутність та передумови розвитку нецінової конкуренції. Поглиблення диференціації продукту: позитивні та негативні наслідки. Вплив рекламної діяльності на обсяги виробництва та витрати. Економічна доцільність реклами.

Тема 10. Аналіз ресурсних ринків

Похідний попит. Взаємозв'язок ринку продукту та ринків факторів виробництва. Попит на продукт та попит на фактори виробництва. Вплив різновиду структури ринку продукту на похідний попит.

Праця як фактор виробництва, її мобільність. Характеристика досконало конкурентного ринку праці. Обґрунтування рішення про найм. Формування індивідуального, галузевого та ринкового попиту на працю. Ринкова пропозиція праці на досконало конкурентному ринку. Обґрунтування вибору робітника щодо праці та відпочинку. Особливості ринкової пропозиції праці. Рівновага на ринку праці. Контроль профспілок над пропозицією робочої сили, рівнем заробітної плати та продуктивністю праці. Двостороння монополія і визначення реального рівня заробітної плати

Капітал як фактор виробництва. Капітал як ресурс тривалого використання; форми капіталу. Попит та пропозиція капіталу. Поняття вибору у часі. Споживання та інвестиції. Уподобання у часі. Попит та пропозиція капіталу. Вступ до аналізу інвестиційних рішень. Поняття дисконтованої величини. Види процентних ставок. Реальна та номінальна процентні ставки. Рівень дохідності, прибуток на капітал. Поняття теперішньої та майбутньої вартості у прийнятті інвестиційних рішень. Рівновага на ринку капіталу. Формування процентної ставки як рівноважної ціни капіталу.

Ринок землі. Особливості землі як фактору виробництва. Особливості формування пропозиції землі та попиту на землю. Рента. Ціна землі як капіталізована рента.

Підприємницькі здібності як вид ресурсу. Підприємницький прибуток: нормальний та економічний. Ризики у підприємницькій діяльності.

Тема 11. Загальна рівновага та економічна ефективність

Аналіз ринкової рівноваги. Часткова та загальна рівновага. Ефект зворотного зв'язку. Закон Вальраса.

Рівновага в економіці обміну. Поняття загальної рівноваги за Парето.

Ефективність та економіка добробуту. Парето-ефективний стан економіки. Теореми суспільного добробуту. Критерії оцінки добробуту: утилітаристський критерій, критерій Роулза, критерій Хікса. Теорія загальної рівноваги та політика в галузі економіки добробуту: ефективність та справедливість.

Провали ринку. Провали держави.

Тема 12. Предмет, метод та функції макроекономіки

Макроекономічна теорія як розділ економічної науки. Економічна система як об'єкт макроекономічного аналізу. Макроекономічні суб'єкти та їх взаємодія. Предмет макроекономіки. Функції макроекономіки.

Методологія макроекономіки. Аналіз сукупних економічних тенденцій. Агреговані показники і функціональні взаємозв'язки між ними. Методи й принципи макроекономічних досліджень. Економічне моделювання. Екзогенні та ендогенні змінні макроекономічних моделей. Статичні й динамічні моделі.

Мета та завдання макроекономіки. Макроекономічний аналіз як інструмент пізнання. Позитивний і нормативний аналіз. Теоретичне обґрунтування економічної політики. Макроекономічне прогнозування.

Становлення та розвиток макроекономіки. Сучасні макроекономічні теорії: посткейнсіанська макроекономіка, неокласична макроекономіка, монетаризм. Основні макроекономічні проблеми та суперечності економіки України.

Модель економічного кругообігу. Основні економічні поняття, які використовуються в моделі. Найпростіша модель кругообігу для закритої економіки без втручання держави. Модель кругообігу з участю держави. Роль фінансових посередників в економічному кругообігу.

Тема 13. Макроекономічні показники у системі національних рахунків

Система національних рахунків. Відмінність системи національних рахунків (СНР) від балансу народного господарства. Показники СНР. Стандарти СНР ООН. Користувачі даних СНР. Основні концепції, покладені в основу СНР. Основні категорії СНР: товари, кінцева, проміжна продукція, додана вартість, трансферти, резиденти. Внутрішня, зовнішня та національна економіка в системі національних рахунків. Основні класифікації, що використовуються в СНР: інституційні одиниці сектору та галузі економіки, економічні операції, податки і субсидії. Поняття рахунка та його економічний зміст. Загальна характеристика рахунків внутрішньої та зовнішньої економіки.

Основні макроекономічні показники. Поняття валового внутрішнього продукту (ВВП). Методи розрахунку ВВП: виробничий, кінцевого використання, розподільчий. Валова та додана вартість. Сутність і розрахунки макроекономічних показників ВВП на душу населення. Чистий внутрішній продукт. Валовий національний дохід. Валовий національний використовуваний дохід. Основні макроекономічні тотожності. Національні заощадження. Особистий дохід. Особистий безподатковий дохід. Національне багатство.

Номінальний і реальний ВВП. Дефлятор ВВП. Рівень цін. Індекс споживчих цін. Темп зростання і темп приросту.

Тема 14. Модель сукупного попиту та сукупної пропозиції

Сутність сукупного попиту, його відмінність від індивідуального попиту. Сукупний попит та його модель. Структура сукупного попиту. Споживчий попит. Інвестиційний попит. Попит держави. Попит закордону.

Цінові фактори, які впливають на сукупний попит: зміна процентної ставки, ефект багатства, обсяг та структура імпорту. Крива сукупного попиту (AD). Нецінові фактори, які впливають на сукупний попит. Зміни в споживчих витратах,

інвестиційних витратах, державних витратах та у витратах на чистий експорт. Заплановані й фактичні витрати.

Сукупна пропозиція. Короткострокова крива сукупної пропозиції. Зміна цін і реального ВВП на різних ділянках короткострокової кривої сукупної пропозиції. Довгострокова крива сукупної пропозиції. Чинники, які впливають на сукупну пропозицію: цінові фактори – зміна процентної ставки, зміна рівня цін; нецінові фактори – зміни цін на ресурси, продуктивності праці, правових норм.

Кейнсіанська крива сукупної пропозиції. Класична крива сукупної пропозиції. Узагальнена крива сукупної пропозиції. Рівновага сукупного попиту та сукупної пропозиції. Рівноважний рівень цін. Рівноважний обсяг виробництва. Три варіанти макроекономічної рівноваги.

«Сукупний попит – сукупна пропозиція» як базова модель економічної рівноваги. Довгострокова й короткострокова рівновага. Порушення рівноваги сукупного попиту та сукупної пропозиції. Механізм відновлення рівноваги. Мультиплікатор у моделі AD-AS.

Тема 15. Споживання, заощадження та інвестиції

Споживання та заощадження. Дохід кінцевого використання і споживання. Функція споживання. Споживання як функція доходу кінцевого використання. Функція заощадження. Середня схильність до споживання й заощадження. Гранична схильність до споживання та заощадження. Автономне споживання і чинники, які на нього впливають. Графік функції споживання (C). Графік функції заощадження (S). Теорії споживання. Кейнсіанська та неокласична концепції споживання.

Чинники споживання і заощадження, не пов’язані з поточним доходом. Вибір активу заощадником. Ліквідність активу. Види заощаджень. Національні заощадження. Рівень заощаджень.

Інвестиції як компонент сукупних витрат. Інвестиційна функція та її графік. Роль інвестиції в економіці. Нестабільність інвестиції. Інвестиції в економіку України. Процентна ставка як чинник інвестиційного попиту. Номінальна й реальна процентна ставка. Процентна ставка і чиста прибутковість інвестицій.

Автономні інвестиції. Сутність мультиплікатора. Таблична модель мультиплікативного процесу. Модель простого мультиплікатора. Мультиплікатор Кейнса. Мультиплікативна зміна реального ВВП. Вплив інфляції на мультиплікативний ефект. Вплив інвестицій на обсяг національного виробництва.

Індуційовані інвестиції. Модель акселератора. Модель взаємодії мультиплікатора – акселератора.

Тема 16. Національний ринок та його рівновага

Ринок товарів та платних послуг. Модель «витрати-випуск» - кейнсіанська модель товарного ринку. Закрита економіка. Сукупні видатки. Заплановані видатки, фактичні видатки. Графік «кейнсіанський хрест». Встановлення рівноваги на товарному ринку без державного втручання та з ним. Інфляційний та дефляційний (рецесійний) розриви.

Модель «вилучення–ін’єкції». Вплив чистого експорту на рівноважний ВВП. Мультиплікатор видатків.

Характеристика рецесійного та інфляційного розривів. Графічна і математична інтерпретації рецесійного розриву. Графічна і математична інтерпретації інфляційного розриву. Подолання розривів шляхом державного втручання.

«Парадокс ощадливості»: сутність, графічна інтерпретація. Подолання наслідків «парадокса ощадливості».

Тема 17. Макроекономічна нестабільність: циклічність економічного розвитку

Економічний цикл. Сутність і причини. Основні підходи до пояснення причин циклічних коливань. Основні моделі економічного циклу. Структура циклу. Фази циклу. Сучасні підходи до пояснення циклів. Види криз. Особливості кризи в Україні і країнах СНД. Вплив циклічних коливань на основні макроекономічні показники. Класифікація економічних циклів. Характеристика довготривалих циклів Кондратьєва. Взаємозв'язок довгих, середніх і короткохвильових циклів. Антициклічна політика держави. Особливості антициклічної політики в умовах спаду і перевиробництва.

Інфляція – основний дестабілізаційний чинник макроекономічної нестабільності. Сутність і причини. Типи інфляції за характером перебігу: відкрита, прихована. Види інфляції залежно від темпів зростання цін, ступеня збалансованості, очікуваності, масштабу охоплення. Інфляція попиту та інфляція пропозиції. Вплив інфляції на перерозподіл доходів. Рівняння Фішера. Вимірювання інфляції. Стагфляція. Наслідки інфляції. Антиінфляційна політика держави. Політика шокової терапії. Політика поступових змін. Політика регулювання цін і доходів.

Зайнятість і безробіття. Економічно активне населення. Категорії безробітних. Вимірювання безробіття і зайнятості: рівень, тривалість. Види безробіття: природне, вимушене. Фрикційне, структурне та циклічне безробіття. Природний рівень безробіття. Поняття повної зайнятості. Потенційний ВВП. Економічні та соціальні втрати від безробіття. Закон Оукена. Засоби державного регулювання зайнятості. Політика попиту та політика пропозиції у регулюванні ринку праці: переваги й ефективність. Соціальний захист безробітних. Макроекономічні засади політики зайнятості.

Тема 18. Фіскальна політика та управління державним боргом

Зміст фіскальної політики: цілі та інструменти. Податкові надходження як основне джерело доходів держави. Функції податків. Прямі й непрямі податки та їх роль у наповненні бюджету. Принципи ефективного оподаткування. Податки як засіб впливу на економіку. Державні видатки і їх структура. Поточні та капітальні витрати держави.

Дискреційна фіскальна політика. Стимулююча й стримуюча фіскальна політика. Модель впливу державних витрат та податків на сукупний обсяг виробництва. Мультиплікатор державних витрат і податковий мультиплікатор. Мультиплікатор збалансованого бюджету.

Недискреційна (автоматична) фіскальна політика. Прогресивна шкала оподаткування. Соціальні трансфери. Стабілізаційний вплив на економіку автоматичної фіскальної політики в умовах падіння та зростання виробництва.

Фіскальна політика з урахуванням пропозиції. Наслідки фіскальної політики на основі моделей «сукупний попит-сукупна пропозиція», «витрати-випуск», «AD–AS».

Вплив зниження податків на ВВП згідно з теорією економіки пропозиції. Крива Лаффера і визначення межі оподаткування.

Фіскальна політика й державний бюджет. Концепції збалансування державного бюджету. Вплив фіскальної політики та циклічних коливань на державний бюджет. Бюджетний дефіцит: причини виникнення і економічні наслідки. Державне бюджетне обмеження. Циклічний та структурний дефіцити бюджету. Джерела дефіцитного фінансування. Емісійне й боргове фінансування бюджетного дефіциту.

Державний борг та його структура. Економічні наслідки державного боргу. Ефект витіснення державою приватних інвестицій і тягар боргу для майбутніх поколінь. Методи управління державним боргом. Рефінансування. Реструктуризація. Списання боргу. Державний борг України та можливості його погашення.

Тема 19. Монетарна політика держави

Грошовий ринок. Грошова пропозиція та способи її вимірювання. Грошова маса і грошова база. Попит на гроші й фактори, що його визначають. Механізм функціонування грошового ринку. Мотиви попиту на гроші: операційний, спекулятивний, обачливості. Ліквідна пастка. Інвестиційна пастка. Умови рівноваги на ринку грошей та цінних паперів. Графік Хікса–Хансена для ринку та цінних товарів – крива LM. Фактори, які впливають на переміщення кривої LM.

Центральний (національний) банк як суб'єкт монетарної політики. Операції центрального (національного) банку і грошова база. Інструмент центрального банку: політика облікової ставки, політика банківських резервів, операції на відкритому ринку. Механізм створення грошей банками.

Вплив монетарної політики на економіку: політика «дорогих» та «дешевих» грошей. Передавальний (трансмісійний) механізм монетарної політики. Грошовий та депозитний мультиплікатори.

Суть монетарної політики. Дискреційна і недискреційна монетарна політика. Стратегії монетарної політики. Правила проведення монетарної політики. Проблема ефективності монетарної політики. Наслідки монетарної політики за моделлю IS-LM. Координація монетарної та фіскальної політики у моделі IS-LM. НБУ й монетарна політика в Україні.

Тема 20. Макроекономічна політика у відкритій економіці

Механізм зовнішньоекономічної політики. Інструменти зовнішньо-торговельної політики. Протекціонізм. Вільна торгівля.

Платіжний баланс. Типові компоненти платіжного балансу. Класифікація статей платіжного балансу та їх взаємозв'язок. Платіжний баланс України.

Валютний курс. Реальний і номінальний валютні курси. Вплив інфляції на номінальний валютний курс. Види валютних курсів. Попит та пропозиція валюти. Міжнародні системи валютних курсів: Бреттон-Вудська і Ямайська. Розрахунок ВВП у відкритій економіці. Міжнародний потік товарів та капіталів. Вплив чистого експорту на ВВП. Вплив обмінного курсу на чистий експорт. Мультиплікатор зовнішньої торгівлі. Гранична схильність до імпорту.

Модель Мандела-Флемінга для відкритої економіки.

Модель IS-LM для відкритої економіки при плаваючому валютному курсі. Модель IS-LM для відкритої економіки при фіксованому валютному курсі. Рівновага моделі IS-LM і вплив на неї грошової, фіскальної та зовнішньоекономічної політики. Порівняльний аналіз макроекономічної політики при фіксованому й плаваючому обмінних курсах. Висновки моделі Мандела-Флемінга.

Тема 21. Ринок праці та соціальна політика

Ринок праці та механізм його функціонування. Попит, пропозиція, ціна на ринку праці. Класична теорія ринку праці. Кейнсіанська теорія ринку праці. Монетаристська теорія ринку праці. Умови рівноваги та наслідки її порушення.

Регулювання ринку праці. Необхідність регулювання ринку праці. Суб'єкти і об'єкти регулювання. Завдання держави на ринку праці. Методи державного регулювання ринку праці. Активна і пасивна політика державного регулювання ринку праці. Основні структурні елементи системи регулювання ринку праці. Крива Філліпса в короткостроковому та довгостроковому періодах.

Соціальна політика: сутність і мета. Система захисту населення. Економічна нерівність і перерозподіл доходів. Доходи: основні форми, джерела, види. Визначення ступеня нерівності у вимірюванні доходів. Крива Лоренца. Бідність і прожитковий мінімум. Державна політика у сфері доходів. Розподіл доходів у світі. Визначення показників бідності. Проблеми бідності в Україні. Державна система соціального захисту.

Тема 22. Економічне зростання

Сутність економічного зростання. Способи вимірювання. Показники зростання. Типи економічного зростання. Загальні і часткові показники економічного зростання. Чинники економічного зростання: пропозиції, попит, розподіл. Економічне зростання і крива виробничих можливостей. Екстенсивний та інтенсивний типи економічного зростання. Темп зростання.

Моделі економічного зростання. Значення моделей у прогнозуванні економічного зростання. Неокейнсіанські моделі. Модель Харрода-Домара. Неокласичні моделі: виробнича функція Кобба-Дугласа та її подальша модифікація. Продуктивність праці. Чинники, які визначають продуктивність праці. Ефект масштабу. Модель економічного зростання Солоу. «Золоте правило» нагромадження. Залишок Солоу. Вплив технічного прогресу на економічне зростання.

Державне регулювання економічного зростання. Позитивні та негативні наслідки економічного зростання. Основні напрями регулювання економічного зростання.

«Економіка підприємства»

Тема 1. Підприємство як суб'єкт господарювання

Поняття підприємства як головної ланки народного господарства, його основні риси. Еволюція теорій економіки підприємства.

Мета, завдання і основні напрямки діяльності підприємства. Створення підприємства та правові основи його функціонування. Господарський кодекс України. Статут підприємств. Генеральна тарифна угода й колективний договір. Класифікація підприємств.

Принципи, форми і типи підприємницької діяльності. Законодавче забезпечення підприємництва. Активізація підприємницької діяльності в Україні.

Підприємницькі договори (контракти, угоди): структура і порядок укладання. Загальні і специфічні умови договору. Основні напрямки співпраці партнерів. Партнерські зв'язки та угоди.

Міжнародний бізнес: поняття, суб'єкти, типи та види. Форми зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Спільні підприємства.

Тема 2. Зовнішнє середовище функціонування підприємства

Поняття, компоненти та моделі ринкового середовища функціонування підприємств. Внутрішнє середовище функціонування підприємства. Характеристика окремих складових макро- та мікросередовища підприємства.

Ринкове середовище господарювання підприємства Методи аналізу зовнішнього середовища діяльності підприємства.

Тема 3. Соціальна відповідальність підприємства

Сутність та основні характеристики соціальної відповідальності підприємства. Соціальна відповідальність у внутрішньому середовищі підприємства. Особливості соціальної відповідальності партнерів соціально-трудових відносин.

Зовнішня соціальна відповідальність. Форми реалізації корпоративної філантропії компанії Соціально відповідальний маркетинг. Екологічно відповідальний бізнес.

Тема 4. Управління підприємством

Сутність і принципи управління суб'єктами господарювання та шляхи вдосконалення. Поняття і класифікація методів управління. Характеристика економічних, адміністративних, соціально-психологічних методів управління.

Структура органів управління промисловістю, галуззю, підприємством. Типи організаційних структур управління: лінійні, функціональні, штабні, матричні (програмно-цільові), дивізіональні.

Вищі органи управління підприємствами та організаціями: міністерства і комітети, державні корпорації і концерни. Ефективність адміністративної реформи в Україні. Зарубіжний досвід централізованого управління підприємствами та організаціями.

Тема 5. Планування діяльності підприємства

Сутність, принципи та методи планування. Система планів підприємства.

Сутність та основні етапи стратегічного планування на підприємстві. Характеристика бізнес-планування. Структура бізнес-плану. Методика розробки окремих розділів бізнес-плану.

Тактичне планування діяльності підприємства. Відмінність тактичного планування від стратегічного. Оперативне планування поточної діяльності. Розробка оперативних планів та графіків виробництва.

Виробнича програма підприємства. Формування вартісних показників виробничої програми: валова, товарна, чиста й реалізована продукція. Обґрунтування та оптимізація виробничої програми.

Маркетингова діяльність підприємства та її вплив на формування виробничої програми.

Тема 6. Персонал підприємства та продуктивність праці

Роль людського фактору в підвищені ефективності діяльності підприємства. Кадри підприємства, їх склад і структура. Категорії персоналу підприємства, робітники, службовці, спеціалісти, керівники. Класифікація персоналу за професіями та кваліфікацією. Характеристика робітників за рівнем кваліфікації.

Чинники, що впливають на рівень кваліфікації керівників, спеціалістів і службовців Особливості співвідношень категорій персоналу на підприємствах різних типів, розмірів і форм власності. Вплив науково-технічного прогресу на структуру кадрів.

Розрахунок чисельності працюючих на підприємстві. Планування дійсного фонду робочого часу працюючого. Методи визначення чисельності основних робітників за: трудомісткістю виробничої програми, нормами обслуговування, нормами виробітку. Розрахунок чисельності допоміжних робітників. Визначення чисельності керівників, спеціалістів і службовців.

Продуктивність праці та її вимірники: натуральні, трудові та вартісні. Планування росту продуктивності праці за техніко-економічними факторами. Резерви росту продуктивності праці. Динаміка продуктивності праці на підприємствах різних галузей. Наукова організація і нормування праці.

Особливості системи управління персоналом підприємства. Показники руху кадрів на підприємстві. Сучасні вимоги до ділових якостей різних категорій персоналу. Форми та ефективність підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів.

Закордонний досвід формування ефективного використання кадрового потенціалу. Конкурсно-контрактна система найму працівників. Службова ротація кадрів.

Тема 7. Капітал підприємства

Матеріальні активи як сукупність виробничих фондів підприємства. Поділ виробничих фондів на основні і оборотні.

Поняття, класифікація, структура основних фондів і їх роль в розширеному відтворенні. Фактори, що визначають структуру основних фондів. Особливості структури основних фондів в галузях. Первісна, відновна та залишкова вартість основних фондів. Індексація основних фондів. Облік і оцінка основних фондів. Види та показники зношення основних фондів. Форми запобігання фізичному зношенню основних фондів – ремонт, модернізація, заміна та оцінка доцільності витрат на їх здійснення. Види ремонту і порядок його фінансування.

Амортизація основних фондів. Утворення і використання фонду амортизаційних відрахувань. Норми амортизації. Прискорена амортизація. Напрямки відтворення основних фондів. Розширене відтворення основних фондів технічне переозброєння, реконструкція і нове будівництво.

Система показників ефективності відтворення та використання основних фондів. Шляхи підвищення ефективності використання і основні напрямки інтенсифікації відтворення основних фондів.

Поняття оборотних коштів підприємства. Загальна характеристика та нормування оборотних коштів. Сутнісна характеристика та класифікація оборотних коштів підприємства.

Нормовані і ненормовані оборотні кошти. Методи розрахунку нормативів оборотних засобів (аналітичний, коефіцієнтний, прямого рахунку). Розрахунок нормативів оборотних засобів у виробничих запасах, незавершеному виробництві, витратах майбутніх періодів, залишках готової продукції на складі. Методика розрахунку показників ефективності використання оборотних коштів. Шляхи покращення використання оборотних коштів.

Тема 8. Нематеріальні та фінансові ресурси підприємства

Поняття і види нематеріальних ресурсів підприємства, їх вплив на конкурентоспроможність його продукції в певному сегменті ринку. Характеристика об'єктів промислової власності – винаходів, промислових зразків, товарних знаків, знаків обслуговування.

Інформаційні технології і програмні продукти. Інші нематеріальні ресурси – «ноу-хау», раціоналізаторські пропозиції, гудвіл фірми. Нематеріальні активи як юридично оформлені права виключного користування об'єктами промислової та інтелектуальної власності; їх вартісна оцінка й строки зношування.

Поняття та класифікація фінансових ресурсів. Процес формування та джерела фінансових ресурсів підприємства.

Поняття та види кредитних ресурсів. Суть та джерела банківського кредитування підприємства. Формування вартості різних форм кредитних ресурсів. Комерційне та державне кредитування підприємств. Напрями діяльності закордонних спеціалізованих кредитних структур з обслуговування підприємств.

Тема 9. Інвестиційні ресурси підприємства

Поняття, характеристика та роль інвестицій у відтворенні виробничого потенціалу підприємства. Склад інвестицій підприємства. Внутрішні та зовнішні джерела інвестування. Різновиди та структура реальних (виробничих) інвестицій. Структура капітальних вкладень.

Планування виробничих інвестицій (капітальних вкладень). Джерела фінансування та обчислення необхідного обсягу капітальних вкладень.

Роль фінансових інвестицій. Види цінних паперів, порядок їх випуску й обігу. Державне регулювання й масштаби обігу цінних паперів в Україні.

Загальні положення методології визначення економічної ефективності фінансових і виробничих інвестицій. Методика оцінки ефективності виробничих інвестицій за умов ринку з урахуванням грошових потоків, ставок дисконту, господарського ризику й інфляції. Абсолютна і порівняльна ефективність виробничих інвестицій (капітальних

вкладень). Ефективність реконструкції. Врахування фактору часу при визначенні ефективності виробничих інвестицій. Особливості визначення і показники ефективності використання різних видів цінних паперів.

Сукупність чинників, що впливають на рівень ефективності інвестицій. Основні шляхи підвищення ефективності використання капітальних вкладень. Щорічний прибуток, як показник ефективності інвестиційного проекту.

Тема 10. Інноваційні процеси та їх ефективність

Поняття, характеристика й види інноваційних процесів та їх реалізація на підприємстві. Класифікація нововведень за масштабами впливу на ефективність виробництва (глобальні та локальні). Взаємозв'язок між видами інноваційних процесів на підприємстві. Інвестування нововведень та інноваційний лізинг.

Економічна ефективність напрямів НТП. Методика визначення економічної ефективності впровадження нової техніки (технічні нововведення). Економічний ефект на витратах виробництва нової техніки. Наближені методи визначення собівартості нової техніки. Економічний ефект на витратах експлуатації.

Сумарний (народногосподарський) і комерційний (внутрішньогосподарський) ефекти від впровадження нової техніки. Розрахунок річного економічного ефекту від впровадження технічних нововведень. Врахування фактору часу при розрахунку ефективності використання технічних нововведень.

Особливості оцінки ефективності організаційних нововведень.

Тема 11. Техніко-технологічна база виробництва

Характеристика техніко-технологічної бази виробництва: поняття і значення. Складники техніко-технологічної бази, способи її формування на підприємстві. Особливості формування виробничої бази на підприємствах різних галузей економіки. Змістова характеристика і форми технічного розвитку підприємства (модернізація, капітальний ремонт і заміна діючого обладнання).

Діагностика стану технічного розвитку підприємства: сутність, процедура та основні показники (технічна оснащеність праці, рівень технології, технічний рівень устаткування, рівень комп'ютеризації та автоматизації виробничих процесів і процесів управління). Організаційно-економічне управління технічним розвитком підприємства, його передбачуваність і комплексність.

Лізинг як форма оновлення технічної бази виробництва. Види лізингу за окремими класифікаційними ознаками, їх характеристика. Організаційно-правові основи здійснення лізингу. Ефективність лізингових послуг.

Поняття, види і чинники формування виробничої потужності підприємства. Методичні принципи розрахунку виробничої потужності діючого та заново створюваного підприємства. Особливості визначення виробничих потужностей підприємств різних галузей. Установлення і регулювання резервних потужностей на підприємствах. Показники та шляхи підвищення використання виробничих потужностей.

Тема 12. Організація виробництва

Поняття та основні елементи виробничого процесу. Поділ виробничих процесів за призначенням, перебігом у часі та ступенем механізації. Принципи організації виробничого процесу. Сутнісна характеристика, структура і принципи організації виробничих процесів. Виробничий цикл, тривалість виробничого циклу.

Організаційні типи виробництва (одиничне, серійне, масове), їх сутнісна характеристика. Дослідно-експериментальне виробництво. Характеристика робочих місць за техніко-економічними ознаками в різних організаційних типах виробництва. Порівняльна характеристика типів виробництва за ступенем їх ефективності.

Застосовувані методи організації виробництва. Потокове і не потокове виробництво: ознаки, умови застосування, класифікація. Особливості організації та основні параметри функціонування потокових ліній. Тенденції розвитку потокового виробництва на Україні та інших країнах світу.

Сутність і соціально-економічне значення застосування різних форм організації виробництва. Концентрація та розукрупнення виробництва. Спеціалізація, кооперування та конверсія виробничих підприємств, їх об'єктивна необхідність, сутність показники ефективності та рівня розвитку.

Тема 13. Виробнича і соціальна інфраструктура

Сутнісна характеристика інфраструктури підприємства. Види інфраструктури підприємства. Вплив інфраструктурних підрозділів на економіку підприємства.

Система технічного обслуговування підприємства: поняття і функції. Ремонтне, інструментальне, транспортне, енергетичне та складське господарства підприємства.

Необхідність і спрямованість соціальної діяльності підприємства в ринкових умовах господарювання. Планування соціального розвитку підприємства: забезпечення належних умов праці, побуту і проживання працівників; медичного та культурного обслуговування; мотивація трудової діяльності та підвищення ефективності праці. Активація соціальної діяльності підприємства. Сучасні проблеми соціального захисту працівників підприємства.

Визначення капітального будівництва як процесу розширеного відтворення об'єктів основного виробництва та інфраструктури, а також простого відтворення будівель і споруд. Конкретні функції підрозділів капітального будівництва підприємства. Планування розвитку інфраструктури. Проектно-кошторисна документація на будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт об'єктів інфраструктури.

Тема 14. Якість і конкурентоспроможність продукції

Загальна сутнісна характеристика продукції (послуг), її класифікація за економічним призначенням. Показники обсягу продукції (послуг). Номенклатура та асортимент продукції. Товарна, валова і чиста продукція. Обсяг реалізованої продукції.

Поняття, функції і принципи маркетингової діяльності. Виробнича, продуктова та комерційна концепції маркетингу. Стратегія і тактика маркетингу підприємства, їх

вплив на формування програми випуску продукції (надання послуг). Особливості визначення попиту на окремі види продукції (послуг). Схема формування виробничої програми підприємства, її ресурсне обґрунтування.

Сутнісна характеристика матеріально-технічного забезпечення (МТЗ) виробництва, форми та системи МТЗ. Системи живлення матеріалами внутрішньовиробничих підрозділів. Обчислення потреби підприємства в матеріалах, регулювання запасів. Оптимізація партій поставки матеріалів.

Якість продукції (послуг) як економічна категорія. Показники та методи оцінки якості продукції (послуг). Конкурентоспроможність продукції вітчизняних підприємств на ринку: поняття і рівень. Багатофакторний вплив підвищення якості виробів на економіку та імідж підприємства. Шляхи підвищення якості та конкурентоспроможності продукції (послуг) вітчизняних підприємств (технічні, організаційні та соціальні).

Стандартизація продукції, її складові елементи і принципи здійснення. Сфери застосування стандартів та технічних умов, прийнятих в Україні. Сертифікація продукції, її економічне значення. Обов'язкова і добровільна сертифікація виробів. Міжнародні системи сертифікації та національні системи якості. Формування систем якості на вітчизняних підприємствах. Економічна та соціальна ефективність стандартизації і сертифікації продукції.

Функції та організація роботи Державного комітету України по стандартизації, метрології та сертифікації. Державний нагляд за дотриманням вимог стандартів територіальними органами Держстандарту. Об'єкти державного нагляду. Відповідальність виробників за порушення вимог стандартів. Технічний контроль якості на виробництві, об'єкти та основні види технічного контролю.

Тема 15. **Мотивація та оплата праці**

Мотивація як процес стимулювання робітників до ефективної трудової діяльності. Моделі мотивації трудової діяльності. Вимоги до формування системи мотивації праці на підприємствах. Класифікація методів мотивації. Фундаментальні принципи та алгоритм регулювання поведінки працівників у трудовому колективі.

Поняття оплати праці. Основна заробітна плата і додаткова оплата праці. Функції оплати праці та їх реалізація. Сучасна державна політика оплати праці. Механізм державного регулювання та соціального захисту. Політика та основи організації оплати праці на підприємствах (в організаціях). Закон України «Про оплату праці». Регулювання оплати праці на основі колективного договору. Мінімальна заробітна плата. Тарифно-посадова система оплати праці.

Застосовувані форми заробітної плати. Основні системи оплати праці відрядної та почасової форм заробітної плати. Вибір форм і систем оплати праці на підприємствах різних форм власності. Колективні форми організації оплати праці.

Доплати і надбавки як самостійний елемент заробітної плати для компенсації або винагороди за відхилення від нормальних умов роботи. Класифікація доплат. Сутність і види надбавок. Принципи формування системи преміювання персоналу. Організація преміювання окремих категорій персоналу.

Сутність і стимулююча роль участі працівників фірми в її прибутках (доходах). Системи участі працівників у прибутках на основі відносин власності та за результатами виробничо-господарської діяльності.

Характеристика та ефективність окремих систем участі персоналу фірми в прибутках. Зарубіжний та вітчизняний досвід участі працівників у прибутках та власності приватизованих підприємств.

Тема 16. Валові витрати і ціни на продукцію

Поточні витрати (собівартість продукції) як комплексний економічний показник. Включення поточних витрат виробництва до собівартості продукції (послуг). Класифікація витрат на виробництво за окремими ознаками (ступенем однорідності, зв'язком з обсягом виробництва, способом обчислення на одиницю продукції). Структура поточних витрат за групами первинних елементів на підприємствах різних галузей і тенденція її зміни. Критичний обсяг виробництва продукції («точка беззбитковості»), методи його знаходження. Вплив окремих чинників на зміну критичного обсягу.

Зміст і методика обчислення кошторису виробництва. Розрахунки кошторису виробництва за окремими економічними елементами. Порядок розробки кошторису виробництва. Собівартість валової, товарної і реалізованої продукції. Витрати на одиницю обсягу товарної продукції.

Калькулювання та його місце в економічних розрахунках. Об'єкти калькулювання та калькуляційні одиниці. Типова номенклатура та методика обчислення окремих статей калькуляції. Методи прогнозування собівартості нових виробів на етапах їх розробки та освоєння виробництва (питомих витрат, баловий, агрегатний, кореляційний).

Обґрунтування й вибір стратегії зниження поточних витрат на підприємствах України. Стратегічні напрями регулювання поточних витрат на підприємствах різних галузей народного господарства. Шляхи зниження поточних витрат у розрахунку на одиницю продукції: підвищення технічного рівня виробництва; удосконалення організації виробництва, праці та управління; збільшення обсягу виробництва та підвищення якості продукції. Визначення впливу окремих техніко-економічних чинників на зменшення поточних витрат.

Поняття, роль і функції ціни в ринковій економіці. Види цін (тарифів) і сфери їх застосування. Методи встановлення ціни: собівартість плюс прибуток; забезпечення фіксованої величини прибутку; за рівнем поточних цін (конкуренції); за рівнем попиту тощо. Система знижок і доплат до ціни. Державне регулювання ціноутворення. Шляхи вдосконалення ціноутворення на продукцію (послуги) в Україні.

Тема 17. Фінансово-економічні результати та ефективність діяльності підприємства

Виручка від реалізації продукції і дохід підприємства. Дохід і прибуток – показники фінансових результатів; різниця між ними. Джерела формування прибутку (доходу) підприємства. Прибуток – основний показник діяльності підприємства. Типова схема використання прибутку. Показники прибутку, їх розрахунок. Рівень прибутковості підприємств різних галузей економіки України.

Рентабельність – відносний показник ефективності діяльності підприємства. Показники рентабельності та їх розрахунок. Шляхи підвищення рентабельності на підприємствах різних галузей економіки України.

Суть і методичні підходи до оцінки загального фінансово-економічного стану підприємства. Методика розрахунку показників фінансового стану підприємства: прибутковості, ліквідності, оборотності, стійкості.

Загальна методологія вимірювання ефективності виробництва. Види ефективності (економічна і соціальна; локальна і народногосподарська; первісна і мультиплікаційна; абсолютна і порівняльна). Система показників ефективності виробництва. Оцінка соціальної ефективності виробництва. Класифікація факторів зростання ефективності виробництва: внутрішні і зовнішні.

Тема 18. Економічна безпека та антикризова діяльність підприємства

Характеристика економічної безпеки суб'єкта господарювання. Багатоаспектне тлумачення економічної безпеки різнорівневих суб'єктів господарювання. Класифікація видів економічної безпеки за типами, сферами життєдіяльності та конкретними предметами. Способи оцінки економічної безпеки підприємства та інших суб'єктів господарювання. Можливі загрози економічній безпеці господарюючого суб'єкта. Збитки від зниження рівня економічної безпеки окремо взятого підприємства і певної їх сукупності.

Основні ознаки достатнього рівня економічної безпеки підприємства за умов ринкової системи господарювання. Зниження до критичної межі рівня економічної безпеки як основна причина настання кризового стану підприємства. Поняття економічної кризи підприємства. Легка, важка і катастрофічна економічна криза; основні причини і наслідки. Реакція керівництва фірми на настання економічної кризи: шоку, оборонного відступу, визнання кризи, адаптації і зміни поведінки. Розробка програми виходу з економічної кризи.

Стратегія забезпечення належної економічної безпеки підприємства. Основні групи чинників, що формують належний рівень економічної безпеки підприємства. Розробка власної довгострокової стратегії формування високого рівня економічної безпеки фірми. Необхідні заходи і ресурси для реалізації стратегії досягнення належної економічної безпеки господарюючого суб'єкта.

Об'єктивна необхідність формування та реалізації національної програми антикризового господарювання як важлива складова економічної безпеки вітчизняних підприємств та організацій. Змістова характеристика державної програми антикризового господарювання, форми та ефективність реалізації програми.

Тема 19. Реструктуризація і санація суб'єктів господарювання

Об'єктивна необхідність і стратегія структурної перебудови економіки та її базових галузей. Сутнісна характеристика та організаційні форми реструктуризації підприємств (організацій). Вплив реформування форм власності на реструктуризацію виробничо-господарської діяльності підприємств.

Розробка і реалізація програми (бізнес-проекту) реструктуризації різних організаційних утворень. Конверсія, диверсифікація та розукрупнення виробництва як дійові форми реструктуризації суб'єктів господарювання. Холдингові компанії як нові організаційні утворення, економічне обґрунтування їх створення в окремих галузях народного господарства України. Методичні підходи до визначення ефективності

реструктуризації різних господарюючих суб'єктів. Вітчизняний та зарубіжний досвід реструктуризації суб'єктів господарювання.

Механізм санації та цілі її проведення. Програма санаційних заходів фінансово-економічного характеру. Особливості державної підтримки проведення санації потенційно-конкурентноспроможних підприємств (організацій). Практика, масштаби та ефективність санації господарюючих суб'єктів в Україні.

Тема 20. Банкрутство та ліквідація підприємств

Сутнісна характеристика банкрутства підприємства (організації). Причини та симптоми банкрутства фірми. Визначення зон ризику і банкрутства та реакція господарюючого суб'єкта на настання кризового фінансово-економічного стану. Процедура офіційного порушення справи про визнання банкрутом того чи іншого підприємства (організації). Масштаби і тенденції банкрутства підприємств (організацій) в Україні.

Процес ліквідації (припинення діяльності) збанкрутілого суб'єкта господарювання. Управління майном боржника та оцінка можливих наслідків ліквідації збанкрутілих підприємств (організацій). Комплекс організаційно-економічних заходів і допустима тривалість процесу ліквідації підприємства (організації)-банкрута. Форми ліквідації підприємств (організацій)-банкрутів: фізичне припинення діяльності, розпродаж майна «з молотка», перепрофілювання діяльності зі зміною власника тощо.

«Міжнародна економіка»

Тема 1. Інтернаціоналізація економічного розвитку і виникнення міжнародноїекономіки

Сутність та структура курсу "Міжнародна економіка"

МЕ як економічна категорія, її місце серед інших явищ суспільного буття. Національні та інтернаціональні аспекти функціонування МЕ. Поняття МЕ, її генезис. Загальна характеристика етапів формування міжнародної економіки. Провідні теорії МЕ (меркантилізм, протекціонізм, "вільної торгівлі, марксистські, кейнсіанські, неоконсервативні, неоліберальні теорії).

Процес зародження МЕ в рабовласницькому та феодальному суспільствах. Генезис участі Київської Русі в міжнародній торгівлі. Формування світового ринку в період капіталізму.

Розвиток всесвітніх економічних відносин в XX сторіччі - інтернаціоналізація господарського життя, ствердження всесвітнього ринку та формування всесвітньої господарської системи. Ринкова та командно-адміністративна моделі розвитку МЕ.

Особливості включення суверенної України в систему сучасних міжнародних економічних зав'язків.

Тема 2. Загальнометодологічні підходи до аналізу в міжнародній економіці

Міжнародний поділ праці як об'єктивне явище господарського життя. Сутність та основні форми міжнародного поділу праці. Міжнародний поділ праці як основа формування, розвитку та диференціації міжнародних економічних відносин. Основні теорії міжнародного поділу праці (абсолютних переваг А.Сміта, порівняльних переваг Д.Рикардо, суспільного поділу праці К. Маркса, моделі Хекшера-Оліна, неотехнологічні моделі, еклектична модель Д.Данінга тощо).

Взаємозв'язок міжнародного поділу та міжнародної кооперації праці та виробництва. Міжнародний поділ праці як основа інтеграційних процесів в світовій економіці. Міжнародний поділ праці в територіальному та галузевому аспектах. Форми та види міжнародної спеціалізації та кооперування виробництва. Міжнародна спеціалізація країн та регіонів. Економічна ефективність міжнародного поділу праці.

Передумови та особливості участі України в міжнародному поділі праці.

Тема 3. Світове господарство - сфера дії міжнародних економічних відносин

Сутність економічної категорії "світове господарство". Структура та загальні закономірності розвитку, основні етапи формування світового господарства. Міжнародні економічні відносини в системі світо господарських процесів. Україна в структурі загальносвітового та євразійського господарського простору.

Міжнародні економічні відносини як головний інструмент глобалізації економічних процесів. Національні та інтернаціональні фактори включення України в ці процеси.

Взаємозалежність як характерна риса сучасного світогосподарського розвитку. Роль МЕВ в посиленні взаємозалежності національних економік. Внутрішні та зовнішні фактори приєднання України до системи світової економічної взаємозалежності.

Глобальні виклики світової економіки: енергетичні, екологічні та демографічні проблеми, наслідки НТР, розвитку ВПК. Місце МЕВ в загостренніта вирішенні цих проблем. Перспективи участі України в розв'язанні глобальних проблем світової економіки.

Тема 4. Механізм регулювання міжнародних економічних відносин

Інтернаціоналізація господарського життя як об'єктивна передумова необхідності регулювання сукупності міжнародних економічних відносин. Глобальні, регіональні, лібералізаційні та інші концепції регулювання МЕВ. Можливості та межі функціонування міжнародного механізму регулювання економічного співробітництва.

Принципи, методи та інструменти регулювання МЕВ. Інституціонально-правові структури в механізмі регулювання. Національні, регіональні та міжнародні підсистеми регулювання МЕВ. Класифікаційна структура суб'єктів регулювання цих відносин (фірми та інші суб'єкти господарської діяльності, держави, органи інтеграційних угрупувань, міжнародні організації тощо).

Критерії ефективності регулювання МЕВ (оптимізація використання ресурсів,

забезпечення економічного зростання, збільшення міжнародного обміну, підвищення життєвого рівня населення, економічна безпека).

Тема 5. Національні системи регулювання міжнародних економічних відносин

Держава - центральний суб'єкт регулювання міжнародних економічних відносин. Об'єктивні причини втручання та функції держави в цій. сфері. Національна зовнішньоекономічна політика, її інструменти та моделі (США, Японія, країни ЄС, нові індустріальні держави). Види зовнішньоекономічної стратегії (експортної експансії, імпортозаміщення, селективний розвиток, збалансований ріст тощо).

Механізм державної зовнішньоекономічної політики. Використання митних тарифів, податків, квотування та ліцензування, експортних субсидій та інших форм державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Інституціональні та економіко-правові засади зовнішньоекономічної політики України.

Підприємство як основний суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності. Економіко-правові засади відносин українських підприємницьких структур із світовим ринком. Підприємства з іноземними інвестиціями, промислово- фінансові групи; статус іноземних суб'єктів господарської діяльності. Спеціальні (вільні) економічні зони в Україні.

Тема 6. Глобалізація та економічний розвиток

Основні футурологічні концепції розвитку світового господарства. Прогнози розвитку світового господарства та системи міжнародних економічних відносин на середньотермінову та довгострокову перспективу. Концептуальні оцінки Римського клубу (Д.Медоус, Я.Тінберген та інші).

Прогнози руху основних видів ресурсів. Зміни у співвідношенні основних секторів світової економіки. Проблеми вирівнювання рівнів розвитку окремих країн та регіонів. Регіональні зміщення центрів ваги світового господарства. Прогнози співвідношення основних форм міжнародних економічних відносин та їх внутрішньої структури (зовнішньої торгівлі, валютно-фінансових, науково-технічних зв'язків тощо).

Варіанти включенню національної економіки України в світове господарство та систему міжнародних економічних відносин в середньостроковій та довгостроковій перспективі.

Тема 7. Міжнародна торгівля

Міжнародна торгівля в системі міжнародних економічних відносин: торгівля товарами, послугами, науково-технічними розробками тощо. Торгівля товарами як провідна форма міжнародної торгівлі. Міжнародна торгівля та світовий ринок: методологічні та практичні аспекти взаємодії двох категорій. Види світових ринків: географічна та галузева диференціація. Головні фактори зростання міжнародного товарообороту на сучасному етапі.

Експорт, імпорт, реекспорт. Основні види зовнішньоторговельних операцій. Бартер, компенсаційні угоди, зустрічна торгівля. Торговельний баланс.

Закономірності ціноутворення на світовому ринку. Інтернаціональна вартість

та світова ціна. Особливості ціноутворення на світовому ринку в сучасних умовах. Види цін світової торгівлі (довідкові, біржові, контрактні, торгів тощо).

Динаміка та структура зовнішньої торгівлі України. Особливості торгівлі з країнами Європейського Союзу, інших континентів. Характерні риси участі в зовнішній торгівлі окремих регіонів України.

Тема 8. Міжнародні валютно-фінансові відносини

Міжнародні валютно-фінансові та кредитні відносини в системі міжнародних економічних відносин. Міжнародна валютна система: сутність, структура, тенденції розвитку. Основні платіжні засоби. Конвертованість національних валют: класифікація валют за цією ознакою. Форми міжнародних розрахунків. Міжнародні валютні ринки.

Міжнародні валютні системи. Паризька та Генуезька валютні системи. Бреттонвудська та Ямайська валютні системи. Валютно-фінансова система ЄС. Платіжний баланс. Проблеми міжнародної валютної ліквідності.

Сутність, функції та види міжнародних кредитів. Міжнародний ринок позичкового капіталу. Вартість валюти і міжнародного кредиту.

Участь України в міжнародних валютно-фінансових відносинах. Особливості використання гривні.

Платіжний баланс України. Джерела, структура та призначення іноземних кредитів, що одержує Україна.

Тема 9. Міжнародні капіталовкладення

Вивіз капіталу як форма МЕВ, причини його вивезення. Необхідність та можливість зарубіжного капіталовкладення. Особливості вивезення капіталу.

Сутність і форми міжнародного руху капіталу. Географія і масштаби міжнародного руху капіталу.

Наслідки міграції капіталів для країн-експортерів та країн-імпортерів.

Інвестиційний клімат та його складові. Рейтинг інвестиційної привабливості: роль та значення.

Основні форми залучення іноземного капіталу. Сутність та типи ТНК. Вільні економічні зони.

Аналіз стану та тенденцій в залученні іноземного капіталу в Україні. Обсяги, структура та регіональний розподіл. Перешколди, що стоять на заваді збільшення іноземного капіталовкладення в національну економіку.

Менеджмент світової глобальної економіки

Тема 10. Міжнародна міграція робочої сили

Міжнародна трудова міграція та світовий ринок робочої сили.

Форми міграції робочої сили. Відмінність сучасних міграційних процесів від міжнародної міграції робочої сили до середини XX століття. Роль НТР в посиленні міграції кваліфікованих кадрів. Вплив економічної інтеграції на інтернаціоналізацію ринку праці. Основні міжнародні ринки та потоки міграції робочої сили. Транснаціональне регулювання ринку робочої сили.

Соціально-економічні та політичні наслідки трудової міграції, її вплив на розвиток країн еміграції та імміграції. Діяльність ООН, МОП та інших міжнародних організацій в сфері міграції робочої сили.

Місце України в регіональних та світових міграційних процесах.

Тема 11. Міжнародний трансфер технологій

Науково-технічна революція та її вплив на розвиток міжнародних економічних відносин. Структура, форми та регіональні напрямки міжнародних науково-технічних зв'язків. Ліцензії, "ноу-хау", проектні, консультаційні та інжинірингові послуги в системі міжнародних економічних відносин.

Основні форми розвитку міжнародної науково-технічної кооперації. Інтернаціональні науково-технічні програми. Вплив економічної інтеграції на міжнародну кооперацію в сфері науки та техніки (програми ЄС). Програми технічної допомоги Україні та іншим країнам.

Місце України в міжнародних науково-технічних зв'язках. Національний науково-технічний потенціал та перспективи його включення до міжнародної науково-технічної кооперації.

Тема 12. Міжнародна економічна інтеграція

Поняття міжнародної економічної інтеграції. Етапи розвитку міжнародної економічної інтеграції. Форми міжнародної економічної інтеграції – зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічне співтовариство.

Регіональні економічні організації як прояв інтеграційних процесів. Теорії інтеграції та регіональних економічних організацій (Я. Тінберген, Б. Баласса, А. Рагман тощо).

Дві моделі функціонування інтеграційних об'єднань в Європі - Європейські економічні співтовариства (ЄЕС) та Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ). Етапи розвитку, структура та функції ЄЕС. Маастрихтські угоди та заміна ЄЕС Європейським Союзом (ЄС).

Проблеми співробітництва ЄС з Україною (угода про зону вільної торгівлі), перспективи розвитку взаємних економічних зв'язків.

Формування північноамериканського господарського комплексу (НАФТА). Інші інтеграційні угрупування (ЦЕФТА, ЧЕС, АСЕАН, південноамериканські та африканські економічні блоки). Особливості зовнішньоекономічної політики України по відношенню до цих угрупувань.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Мета тестування – перевірка знань, умінь і навичок вступників програмним вимогам, з'ясування компетентності та оцінка ступеня підготовки вступників для отримання ступеня освіти магістра.

Результат вступного фахового випробування, проведеного у письмовій тестовій формі, визначають як суму балів, виставлених на кожне з тестових завдань.

Максимальна кількість балів за вірну відповідь на одне запитання становить 4 бали. За відповідь на кожне питання оцінка може складати 0 балів (неправильна відповідь або відсутність відповіді) або 4 бали (вірна відповідь).

Загальна оцінка від 0 до 99 балів вважається незадовільною.

Максимальна кількість тестових балів, яку можна набрати, правильно виконавши всі завдання тестової роботи – 200 балів.

Фахова атестаційна комісія оцінює роботу за загальною сумою балів, набраних вступником за результатами тестування, яка може знаходитись в межах від 100 до 200 балів.

Мінімальна кількість балів для подальшої участі у конкурсному відборі повинна складати 100 балів.

Рекомендовані джерела інформації з навчальної дисципліни «Економіка (мікро-, макроекономіка)»

1. Базилевич В. Д., Баластрик Л. О. Макроекономіка. Навч. посіб. К.: Атіка, 2002. 368 с.
2. Базілінська О.Я. Макроекономіка: Навч.посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2009. 442с.
3. Буряк Ю.П., Гупало О.Г. Мікроекономіка: Підручник. К.: Хай-Тек прес, 2012. 560 с.
4. Ватаманюк З.І., Панчишин С.М. Економічна теорія: макро- та мікроекономіка : Підручник. К.: Альтернатива, 2001. 606 с.
5. Задоя А.А., Петруня Ю.Е. Макроэкономика: Учебник. / А. А. К.: Знання, КОО, 2004. 368 с.
6. Калініченко О.В. Мікроекономіка. Практикум: Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2008. 432 с.
7. Косік А.Ф. Мікроекономіка: Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2008. 438 с.
8. Круш П.В., Тульчинська С.О. Макроекономіка: Навч. посіб. К.: ЦНЛ, 2005. 400 с.
9. Кулішов В.В. Мікроекономіка: Основи теорії і практикум: Навч. посіб. Львів: Магнолія 2006, 2012. 332 с.
10. Максименко І.А. Політична економія. Мікроекономіка. Макроекономіка: Навч. посіб. Чернівці: Прут, 2011. 424 с.
11. Мельникова В.І. Макроекономіка: Навч. посіб. К.: ВД «Професіонал», 2004. 420 с.
12. Наливайко А. П., Євдокимова Н. М., Задорожна Н. В. Мікроекономіка: Навч.-метод. посіб. К.: КНЕУ, 1999. 208с.
13. Нарижна Л.Д. Мікроекономіка в схемах: Навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2007. 160 с.
14. Нуреев Р.М. Курс микроэкономики: Учебник для вузов. М.: ИГ НОРМА-ИНФРА М, 2010. 572 с.
15. Павленко І.М. Мікроекономіка: Навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 288 с.
16. Панчишин С.М. Макроекономіка: Навч. посіб. К.: Либідь, 2002. 616 с.
17. Петрушенко Ю.М. Мікроекономіка: теорія та приклади розв'язування задач: Навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2012. 320с.
18. Пилипенко В.В. Мікроекономіка: курс лекцій : Навч. посіб. Львів: Новий Світ-2000, 2012. 280 с.
19. Радіонова І. Ф. Макроекономіка та економічна політика: Навч. посіб. К. : Таксон, 1996. 240 с.
20. Радіонова І.Ф. Макроекономіка: теорія та політика: Підручник. К.: Таксон, 2004. 348 с.
21. Рудий М.М. Мікроекономіка: Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2008. 360 с.

22. Савченко А. Г. Макроекономіка : Підручник. К.: КНЕУ, 2007. 448 с.

23. Солонинко К.С. Макроекономіка: Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2015. 200 с.

24. Стеблій Г.Я. Мікроекономіка: Навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2007. 221 с.

25. Тарасевич В.М. Економічна теорія. Мікроекономіка: Підручник К.: Знання, 2012. 134 с.

26. Уфімцева О.Ю. Мікроекономіка. Курс лекцій: Підручник. Дніпропетровськ: ПДАБА, 2012. 172 с.

27. Чухно А.А., Юхименко П.І., Леоненко П.М. Сучасні економічні теорії: Підручник. К. : Знання, 2007. 878 с.

Рекомендовані джерела інформації з навчальної дисципліни «Економіка підприємства»

1. Бандурка О.М., Ковальов Є.В., Садиков М.А., Маковоз О.С. Економіка підприємства: навч. посібник / за ред. О.М. Бандурки. Харків: ХНУВС. 2017. 192 с.

2. Бойчик І.М Економіка підприємства: підручник. Київ: Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.

3. Гринчуцький В.І., Карапетян Е.Т., Погріщук Б.В. Економіка підприємства : навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2010. 304 с.

4. Дмитрієв І.А., Шевченко І.Ю. Економіка підприємства: навчальний посібник для практичних занять і самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів. Харків: ХНАДУ, 2018. 292 с.

5. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник для студ. вищ. навч. закл. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 728 с.

6. Крикавський Є.В., Люльчак З.С. Економіка і фінанси підприємств: навч. посібник. Київ: Ліра-К, 2013. 696 с.

7. Петренко М.І., Драбовський А.Г., Петренко В.М. Економіка підприємства: навч. посібник. Вінниця: «Меркьюрі-Поділля», 2018. Т. 1. С. 432.

8. Петренко М.І., Драбовський А.Г., Петренко В.М. Економіка підприємства: навч. посібник. Вінниця: «Меркьюрі-Поділля», 2018. Т. 2. С. 404.

9. Романченко Н.В., Кожемякіна Т.В., Пічик К.В. Економіка підприємства: навч. посібник. Київ: НаУКМА, 2018. 304 с.

10. Филюк Г.М. Економіка підприємства. Тренінг-курс: навч. посібник. Київ: Київський університет, 2017. 191 с.

11. Юрченко Н.Б., Кравчук Р.С., Запухляк І.Б., Василик І.І. Економіка підприємства: навч. посібник. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2018. 377 с.

Рекомендовані джерела інформації з навчальної дисципліни «Міжнародна економіка»

1. Міжнародна економіка : підручник / Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник, Я. М. Столярчук. К.: КНЕУ, 2014. 762 с.
2. Міжнародна економіка : навч. посіб. / За ред. Г. Е. Гронтковської /Г. Е. Гронтковська, О. І. Ряба, А. М. Венцурик, О. І. Красновська. К. : «Центр учбової літератури», 2014. 384 с.
3. Діброва Л.В., Кузьменко С.В. Міжнародна економіка : навч. посіб. К.: «Компринт», 2016. 345 с.
4. Одягайло Б.М. Міжнародна економіка : навч. посіб. К.: Знання, 2015. 395с.